

Asia: VN/5025/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen 16 §:n kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Mitä vaikutuksia arvioitte ehdotetulla ammattihenkilöasetuksen 16 §:n kumoamisella olevan esimerkiksi yhteiskunnan tai kotitalouksien kustannuksiin, terveydenhuollon asiakkaisiin, palveluntuottajiin ja henkilöstöön?

Asetuksen poisto vähentänee silmälasien hankintakustannuksia sellaisille henkilöille/kotitaloudelle, joiden silmälasit on asetuksen vuoksi tullut hankkia silmälääkärin määräyksellä. Kustannukset eivät kuitenkaan alene, mikäli optikkoliikkeet nostavat asetusmuutoksen seurauksena taksojaan.

Yhteiskunnan kustannuksiin asetusmuutoksilla ei ole mitään merkitystä, eikä se muuta tai paranna julkisen erikoissairaanhoidon henkilöstöressurssiongelmia eikä kustannuspaineita silmätautien alalla, sillä silmälasien määrääminen ei ole ollut osa julkisen terveydenhuollon palveluvalikoimaa. TEO linjasi vuonna 2007, että silmälasien määrääminen taittovian korjaamiseksi ei kuulu julkisen terveydenhuollon järjestämisvelvollisuuteen (D:nro 5008/13/2007) ja tätä on kaikkialla noudatettu. Julkisuudessa esitetyt väitteet siitä, että muutos vapauttaisi silmälääkäreiden työaikaa silmätautien hoitojonojen purkamiseen, ovat siten kaikilta osin ja perusteiltaan virheellisiä.

2. Muut huomiot

Asetuksen tarkoituksena on alun perin ollut rajoittaa silmälasimyyntiä potilaille, joilla saattaa näön aleneman taustalla olla silmätauti ja siten perustellusti estää tarpeetonta silmälasimyyntiä ja aiheettomia kustannuksia, siis potilaan suojelemiseksi. Asetusmuutos poistamalla tämän asetuksen potilasta suojeleva vaikutus myös poistuu. Asetusmuutos (ei poisto) on kuitenkin tervetullut, joiltakin osin:

Kohta 1) tulee säilyttää sellaisenaan, sillä alle 8-vuotiaiden lasten silmälasien määrääminen liittyy huomattavan usein silmätautien, kuten karsastuksen ja amblyopian hoitoon, joiden tunnistamiseen ja hoitoon ei optikolla voi olla osaamista. Toisaalta, lapsen näönalennuksen syy voi olla aivan muu kuin taittovika, kuten silmän tai keskushermoston kasvain tai kehityshäiriö jne.

Diagnosointi on aina lääkärin tehtävä. Mikäli asetuksen kohta 1) poistuu, on tällä merkittäviä riskejä lasten pysyvän amblyopian (toiminnallisen heikkonäköisyyden) ilmenemiselle ja vakavienkin lasten silmäsairauksien löytymiselle ajoissa.

Kohdan 2) voi poistaa: niiltä osin kuin optikko ei saa itsenäisesti määrätä silmälaseja henkilölle, jolle on aikaisemmin suoritettu silmämunaan kohdistunut leikkaus. Tämä kohta on mahdollista poistaa, sillä leikkaustekniikat ovat olennaisesti kehittyneet turvallisemmiksi ja vähemmän komplikaatioriskisiksi.

Kohdat 3) ja 4) voitaisiin muuttaa lievemmäksi siten, optikko ei saa itsenäisesti määrätä silmälaseja henkilölle, jolla on ilmeisesti silmäsairaus ja/tai jonka näöntarkkuutta ei saada normaaliksi, eikä silmäsairautta ole silmätautien erikoislääkärin toimesta diagnosoitu. Näin ollen silmäsairaat ja alentuneesta näöntarkkuudesta kärsivät voisivat hankkia optikon määräyksellä silmälasit siinä tapauksessa, että silmäsairaus ja näön aleneman syy on selvitetty silmälääkärin toimesta.

Edellä mainitulla asetusmuutoksella (ei poistolla) voitaisiin keventää byrokratiaa olennaisesti, mutta samalla suojata potilaita, erityisesti lapsipotilaita ja vanhuksia. Mikäli asetus kuitenkin poistetaan, olisi äärettömän tärkeää, jopa välttämätöntä, panostaa optikkokoulutukseen niin, että optikkokoulutukseen ja täydennyskoulutukseen liitetään valmistumisen jälkeen pakollinen palvelujakso (optikoiden kliininen lisäkoulutus) julkisessa sairaanhoidossa, kuten kaikilla muillakin julkisin varoin koulutetuilla ja terveydenhuollossa toimivilla ammattihenkilöillä on. Tämä paitsi parantaisi optikoiden osaamista silmäsairauksien tunnistamisessa laajalti, myös helpottaisi julkisen sektorin henkilökuntaresurssia olennaisesti ja johtaisi merkittäviin kustannussäästöihin, kun julkinen erikoissairaanhoito saisi käyttöönsä uuden ammattilaisryhmän.

Aaltonen Vesa

Varsinais-Suomen hyvinvointialue - Silmätautien klinikka